

Ndengeleko – ett litet språk i Tanzania

”Ndengeleko”, vad i all världen är det? Den som kan svara på det är sollerökullan Eva-Marie Ström från Utanmyra men numera bosatt i Göteborg, som 2013 lade fram sin doktorsavhandling om detta kustspråk i det östafrikanska landet Tanzania.

Under fyra intensiva år har Eva-Marie arbetat med att beskriva detta språk, som tillhör Bantufamiljen och som saknar skriftspråk. En särskild utmaning var att just det här bantuspråket aldrig tidigare utforskats. Det språk Eva-Marie valt att studera beräknas ha 72 000 talare men siffran är osäker. I skolan talar barnen swahili och från och med högstadiet är det engelska som gäller.

Hur kommer det sig att man som svenska med sollerömål som hemspråk ger sig på denna svåra uppgift att beskriva ett språk så långt från vårt eget? Intresset för Afrikas språk väcktes redan på gymnasiet i Mora och under många år bodde Eva-Marie i Nederländerna, där hon studerade afrikanska språk i Leiden. ”Det finns hundratals odokumenterade språk att välja bland”, berättar Eva-Marie, som valde ndengeleko för att det inte var dokumenterat, verkade vara ett spännande språk och eftersom hon talar swahili. Ndengelekotalare är tvåspråkiga i ndengeleko och swahili, så hon kunde använda det som arbetspråk. Intervjuerna blev många och hon har fortfarande mycket arkivmaterial att bearbeta. Nya artiklar är att vänta och föreläsningar för lingvister runt om i världen.

”Sollerömålet” kändes väl inte nog exotiskt att forska i”, säger Eva-Marie, som växte upp med en far från Eskilstuna och en mor från Sollerön. ”Språk-

blandningen” i hemmet gjorde att hon inte riktigt anser att sollarömmålet blev hennes språk trots att hon både förstår vad som sägs och någorlunda kan uttrycka sig på det. Det låg inte i tiden i hennes barndom att tala om hem-språk.

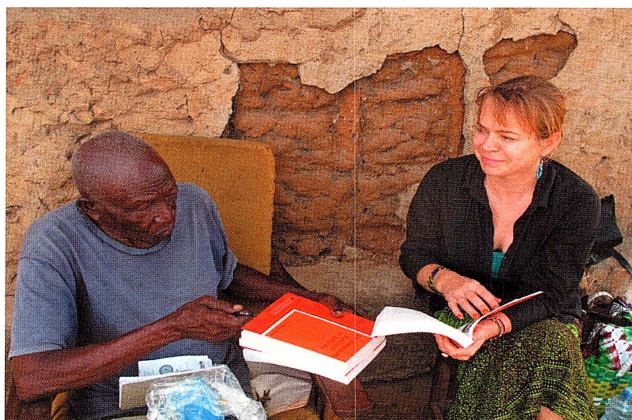
Ndengelekospråket är på väg att försvinna och en dokumentation nödvändig. Med den som grund kan Eva-Marie fortsätta att forska om språkets grammatik, och eventuellt samarbeta tvärvetenskapligt för att dokumentera ndengeleko-folkets kultur och historia. Det är tråkigt att man aldrig hör barn tala ndengeleko – dagens internetvärld erövrar även de afrikanska länderna snabbt och andra uttryckssätt tar över det gamla ursprungsspråket. Dagens föräldrageneration är troligtvis den sista som kan tala språket.

Det är ett spännande och annorlunda språk Eva-Marie ”gett sig in i”. Det är ett så kallat ”agglutinerande” språk, vilket innebär att ord får nya betydelser, om man lägger till olika delar. Det finns bara ett tjugotal adjektiv och man har benämningar endast på tre färger, rött, vitt och svart. Vill man berätta om att något är grönt, får man säga att det har ”färg av blad (löv)”.

Med sin avhandling hoppas Eva-Marie hjälpa till att stärka Ndengeleko-folkets status och därmed också deras språk. Världen är hennes arbetsfält och kanske är det just kunskapen i hennes eget mål som ger henne styrkan att intressera sig för ett ur svensk synpunkt så annorlunda språk. Vi har anledning att gratulera Eva-Marie till hennes doktorsexamen och önska lycka till i fortsättningen.

Margaretha Hedblom

Källor: artiklar ur olika tidningar samt meddelanden från GU-journalen, medarbetartidning vid Göteborgs universitet.



Amiri Kiongoli och Eva-Marie Ström.

Foto: Privat